

Alver kommune
Postboks 4
5906 FREKHAUG

Dykkar ref: 22/1694 - 22/48071
Vår ref: 2022/134220
Dato: 02.08.2022
Org.nr: 985 399 077

Statens tilsyn for planter, fisk, dyr og næringsmiddel

INNSPEL TIL OFFENTLEG ETTERSYN AV PLANPROGRAM FOR KOMMUNEPLANEN SIN AREALDEL – ALVER KOMMUNE

Mattilsynet viser til brev datert 21.06.2022 med varsel om oppstart av planarbeid med kommuneplanen sin arealdel.

Mattilsynet har følgende innspel:

Mattilsynet er ein statleg etat med forvaltingsområda planter, fisk, dyr, mat og drikkevatn og er derfor høyringsinstans til arealplanar.

Som høyringsinstans har Mattilsynet i oppgåve å medverke til at arealplanen tar omsyn til nasjonale og regionale interesser innanfor områda:

- drikkevatn
- plantehelse
- fiskehelse/fiskevelferd
- dyrehelse/dyrevelferd

Vi forventar derfor at omsyna som ligg i *Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023* (vedteke 14. mai 2019) blir lagt til grunn i arbeidet. Vi viser her til punkt 2.3.

«.... Det er viktig at vannforekomster som benyttes til vannforsyning beskyttes mot forurensing slik at brukerkonflikter kan unngås og at befolkningen er sikret tilstrekkelige mengder helsemessig trygt drikkevann. Sikring av drikkevannskilder og areal til infrastruktur er en viktig del av kommunale planer».

Og vidare til: Og vidare til: *«Regjeringens forventninger Fylkeskommunene og kommunene tar hensyn til og beskytter drikkevannskilder i sin planlegging, slik at behovet for rensing ved produksjon av drikkevann reduseres»*

Det same gjeld *Nasjonale mål for vann og helse*, vedteke av Regjeringa 22. mai 2014. Det bør gå fram av planen korleis relevante nasjonale mål og forventningar blir omhandla i planforslaget.

Mattilsynet forventar også at relevante krav i *Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven)* og *Forskrift om vannforsyning og drikkevann (drikkevannsforskriften)*, blir tatt inn som reglar i arealplanen. Det må i denne samanheng utarbeidast rekkefølgekrav som sikrar etterleving og vidareføring i det øvrige planarbeidet til kommunen.

Kommunen skal i samsvar med *Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) kapittel 2* ta omsyn til drikkevatt når arealdelen av kommuneplanen og reguleringsplanar vert utarbeidde. Det same gjeld også når det vert gitt løyve etter anna relevant regelverk.

Der vassforsyningssystem ligg i fleire kommuner, skal kommunen, om nødvendig, ta initiativ til interkommunalt plansamarbeid for å sikre omsynet til drikkevatt, jf. *drikkevannsforskriften* § 26.

Vi forventar at omsynet til drikkevatt kjem tydeleg fram i arealføresegnene, saman med synlege omsynssoner og klare krav.

Kommunen skal i samarbeid med vassverkseigaren vurdere behovet for restriksjonar for å verne råvasskjelder, vasstilsigsområde og anna kritisk infrastruktur (t.d. drikkevassbasseng i fjell). Det må også vurderast om det skal avsetjast omsynssoner med tilhøyrande planføresegner etter §§ 11-7 og 11-8 i *Plan og bygningsloven*, jf. *drikkevannsforskriften* § 26.

Arealformål, reglar og omsynssoner

Mattilsynet forventar at følgande punkt blir tekne med i kommunen sin reviderte arealplan;

1. Oversikt over drikkevasskjelder

Kommunen skal ha oversikt over både drikkevasskjelder og avløpsanlegg, slik at alle kan få tilgang til helsemessig trygt og nok drikkevatt. Drikkevasskjeldene må vera synlege i plankarta saman med omsynssoner og føresegner.

Omsynssonene til drikkevasskjeldene skal vera relevante, og i tilstrekkeleg grad gi konkrete føringar om tiltak og aktivitetar som ikkje er tillatne. I tillegg er det ønskeleg at ein generell regel blir lagt til grunn for at omsynet til drikkevatt skal vera overordna andre samfunnsinteresser.

2. Kartlegging og vurdering av vatn og avløp

Kommuneplanen sin arealdel (KPA) skal ha ei heilheitleg kartlegging og vurdering av vatn og avløp (VA). Det må utarbeidast ein overordna plan for vatn og avløp. KPA må samordnast med hovudplanen for VA, og denne skal ligge til grunn for kvar enkelt reguleringsplan som bli utarbeidd.

3. Arealformål - Bygningar og anlegg

Når det blir planlagt nye bustadar (også fritidsbustadar), industriområde eller

fortetting innafor eksisterande bybygningssområde, må kommunene vurdere om det er mogleg å knytte desse til eksisterande vassforsyningssystem i nærleiken eller om nødvendig til nytt fellesanlegg. Dette for å oppnå hygienisk tilfredsstillande, hensiktsmessige og kostnads- og driftseffektive løysingar for vassforsyninga. Dette må gå klart fram av hovudplane for vatn og avløp. Vi minner om at nye fellesanlegg skal vere eigd av kommunen når dei er av ein viss storleik, som bestemt i vass- og avløpsanleggslova.

Kommunen kan etter søknad gi løyve til anna eigarskap ved etablering av nye vassforsyningar/anlegg, desse skal da organiserast som andelslag eigd av brukarane. Kommunen avgjer om det ellers skal stillast særlege vilkår for løyvet.

Eksisterande private vassforsyningssystem med og/eller tilfredsstillande vasskvalitet og leveringssikkerheit, skal oppgraderast eller knyttast til eksisterande vassforsyningssystem slik at ein oppnår hygienisk tilfredsstillande, hensiktsmessige, kostnads- og driftseffektive einingar.

Kommunen må ha målsettingar om å auke tilknyttingane til eksisterande vassforsyningssystem. Vi har ei forventning om at kommunen utarbeider ein plan for at alle fastbuande innbyggjarar skal ha tilgang til drikkevatt frå ei trygg vassforsyning.

Der KPA gir retningslinjer eller rammer for framtidig utbygging, skal planomtalen gi ei særskild vurdering og utgreiing av tilgangen til helsemessig trygt og nok drikkevatt og avløp – ei konsekvensutgreiing (KU) – etter *plan og bygningsloven* § 4-2.

KPA må innehalde krav om at vatn og avløp skal vera ferdig etablert, og ha sikker levering av tilstrekkelege mengder vatn av drikkevasskvalitet, før bustadar, fritidsbustadar m.m. blir tatt i bruk.

Vi forventar at det blir gitt rekkefølgekrav for vatn og avløp i kommuneplanen sin arealdel, og at rekkefølgekrava må vidareførast til kvar enkelt reguleringsplan som blir utarbeidd.

4. Arealformål - Samferdselsanlegg og teknisk infrastruktur

Kommunen skal også her sikre ei heilheitleg vatn- og avløpsløysing (heilheitleg VA-plan). KPA må stille krav om at ei heilheitleg kartlegging og vurdering av vatn og avløp skal utarbeidast i kvar enkelt reguleringsplan. Omsynssoner og føresegner skal fastsettast.

Det må ligge føre ein teknisk plan for vassforsyninga før det blir gitt løyve til tiltaket. Planen skal vera utarbeidd av kompetente personar og innehalde informasjon og vurderingar av relevante forhold og gjennomførbare løysingar (rekkefølgekrav). Leidningsnett, tappepunkt og vasskjelde(r) inngår som eit minimum.

For nye vassforsyningssystem og nybygde leidningsnett må eigarforholda etter fullført utbygging fastsettast gjennom utbyggingsavtaler.

5. Arealformål - Landbruks-, natur- og friluftformål samt reindrift - med underformål b) areal for spreidde bustad-, fritids- og næringsbygg

Når kommunen planlegg for spreidde bustad-, fritids- og næringsbygg, må det kome fram i føresegnene at desse skal koplest til ei drikkevassforsyning som leverer hygienisk trygt drikkevatn i tilstrekkelege mengder. Det kan vera kopling til eksisterande vassforsyningar (fellesanlegg), eller at det blir etablert ny vassforsyning.

Mattilsynet forventar at KPA inneheld føresegner som sikrar at eigarar av vassforsyningssystem og kommunen, sørger for å verne råvasskjelder og vasstilsigsområde gjennom reguleringsplanen, ved at det blir regulert inn vernesoner der ein avgrensar aktiviteten.

I det vidare arbeidet med reguleringsplanar må det vera føresegner i KPA som krev at tiltakshavar før byggestart må dokumentere at planlagd vassforsyning gjev både nok og trygt drikkevatn, slik PBL § 27-1 krev. Planen må også inneholde bestemmelsar om at alle etablerte bustad-, fritids- og næringsbygg skal vere tilkobla fellesanlegget, og at det ikkje tillates etablering av privat vannkilde/avløp i planområde. Det skal søkes om tillatelse til etablering av energibrønner eller annan boring i det regulerde området, dettet for at planmyndigheten skal ivareta drikkevannshensynet.

Før det blir avgjort å etablere eit vassforsyningssystem, er det nødvendig å prøveta kjelda. Prøvetakinga må ha tilstrekkeleg varigheit og omfang for å dokumentere råvasskvaliteten og for å vurdere om den er eigna som drikkevatn. Deretter må ein fastsette eventuell reinsemetode, før planmynde gir løyve til etablering av vassforsyning og deretter oppføring av bygningar. Mattilsynet kan rettleie nærare om dette. Dette gjeld også for etablering av vasspostar. Det same gjeld fastsetting av rekkefølgekrav.

Det må stillast krav i KPA at det skal søkast om plangodkjenning av etablerings- og driftsplanar for nye vassforsyningssystem, dersom den maksimale drikkevassproduksjonen skal dimensjonast til å bli minst 10 m³ per døgn. Dette tilsvarar forbruket til 50 personar, om ein legg til grunn eit døgnforbruk på ca. 200 liter per person. Søknad om plangodkjenning er også nødvendig dersom vassforsyningssystemet forsyner sårbare abonnentar, uavhengig av mengd drikkevatn som skal produserast. Føresegnene må og ta inn at vassforsyningar som leverer vatn til meir enn ein husstand/fritidsbustad, skal registrerast hos Mattilsynet.

Drikkevasskjelder skal vernast og reglar for kva aktivitetar som er tillate i omsynssonene må fastsettast i føresegnene. Kommunen bør i tillegg fastsette krav dersom det skal etablerast energibrønner i omsynssonene og i areal for eventuelle framtidige drikkevasskjelder.

6. Arealformål - Bruk og vern av sjø og vassdrag, med tilhøyrande strandsone, med underformål: Ferdsel, farleier, fiske, akvakultur, drikkevatn, natur- og friluftsområde kvar for seg eller i kombinasjon

Føresegnene bør omfatte aktivitetar som kan overføre smitte og avrenning til vassdrag, og redusere forureinande avrenning frå areal eller andre kjelder som har utslepp til vasskjelder.

Drikkevassomsynet til etablerte vassforsyningar og framtidige drikkevasskjelder må komme tydeleg fram i planane. Gjennom planarbeidet bør det vurderast å verne eventuelle kjende grunnvassressursar eller

eigna overflatevasskjelder som pr. i dag ikkje blir nytta til uttak av drikkevatn. Dette kan gjerast ved å fastsette omsynssoner etter *PBL 11-8 bokstav d) - båndlegging etter andre lover*, t.d. å verne framtidige drikkevasskjelder, jf. *vannressursloven § 13* fjerde ledd og vedtak etter vassforskrifta.

Oppstår det ei hending som set ei eller fleire av dei eksisterande drikkevasskjeldene ut av funksjon, vil kommunen kunne dra nytte av desse. Derfor kan eventuelle eigna kjelder, i likskap med eksisterande kjelder, vernast med omsynssoner.

Føresegnene må sikre at avløpsvatn ikkje forureinar vassdrag og vasskjelder, og at leidningsnettet er av god kvalitet.

Arealplanen vil også dekke sjøområda i kommunen, men bruk og vern langs kysten skal sjåast i samanheng på begge sider av strandlinja. Planen skal ha føresegnar for oppdrett, havbruk og vern av kystlinja (vassforskrifta). Det skal gjerast konkrete vurderingar av behovet for å sikre ulike omsyn og å prioritere mellom desse, og føresegnar må sikre at det ikkje blir etablert aktivitetar som forureinar vassmiljøa.

For fiskeri og havbruk må bruken av areal for ulike typar akvakultur, inklusiv mobile anlegg, avklarast gjennom regionale og kommunale planar. T.d. kva artsgrupper eller artar av akvakultur som enkeltvis eller i kombinasjon kan etablerast. Føresegnene må ta omsyn til utviklinga av ny teknologi og nye typar havbruksinstallasjonar, medrekna havbruk utanfor kysten, som kan føre til at nye område kan takast i bruk.

Generelle føresegnar til KPA

Omsyn til planteheelse, spreiking av planteskadegjerarar og floghavre i samband med anleggsarbeid og flytting av massar

Matlova stiller krav om at alle skal vise nødvendig aktsemd, slik at det ikkje oppstår fare for utvikling eller spreiking av planteskadegjerarar. Det er viktig at kommuner og entreprenørar som skal planlegge og/eller utføre anleggsarbeid, er seg sitt ansvar bevisst.

Mattilsynet forventar at KPA inneheld føresegnar som seier at tiltakshavar må kontakte Mattilsynet før igangsetting av anleggsarbeid, for å få informasjon om status for ulike skadegjerarar, inkl. floghavre, kva vilkår som gjeld og kva tiltak som må settast i verk. Føresegnar må vidareførast som rekkefølgekrav i reguleringsplanane.

Føresegnene bør omfatte all bygge- og anleggsverksemd, etablering av bustad- og industriområde og anna anleggsverksemd som inneber ein risiko for å spreie planteskadegjerarar og anna ugras som er i jorda. Smitte kan spreiaast både med jordmassar som blir flytta og med maskiner med jord, frø og andre planterestar.

Helse hos akvatiske dyr og mogleg overføring av smitte

Mattilsynet peikar på at det er særlig plikt til aktsemd med tanke på å forebygge og forhindre risiko for spreiking av smittsame sjukdommar på dyr, medrekna akvatiske dyr.

Vi forventar derfor at det der det er relevant, bør utarbeidast føresegner som vil forebygge overføring av kjend og ukjend smitte mellom vassdrag og langs kysten med omkringliggende område (inkludert akvakulturanlegg). Det må stillast krav til entreprenørar og andre relevante verksemdar om vask og desinfeksjon av anleggsmaskiner og anna utstyr før dei kan nyttast i og nær vassdrag.

Føresegnene må innehalde krav om at Mattilsynet må kontaktast når det skal gjennomførast endringar i vassdrag, som riving av dammar, etablering av dammar, etablering av fisketrappar m.m. og anleggsverksemd som har følger for vassdrag.

Sakshandsamar - Mattilsynet

Thea Vikingstad

*Dette dokumentet er elektronisk godkjent og blir sendt utan signatur.
Dokument som må ha signatur blir i tillegg sendt i papirversjon.*